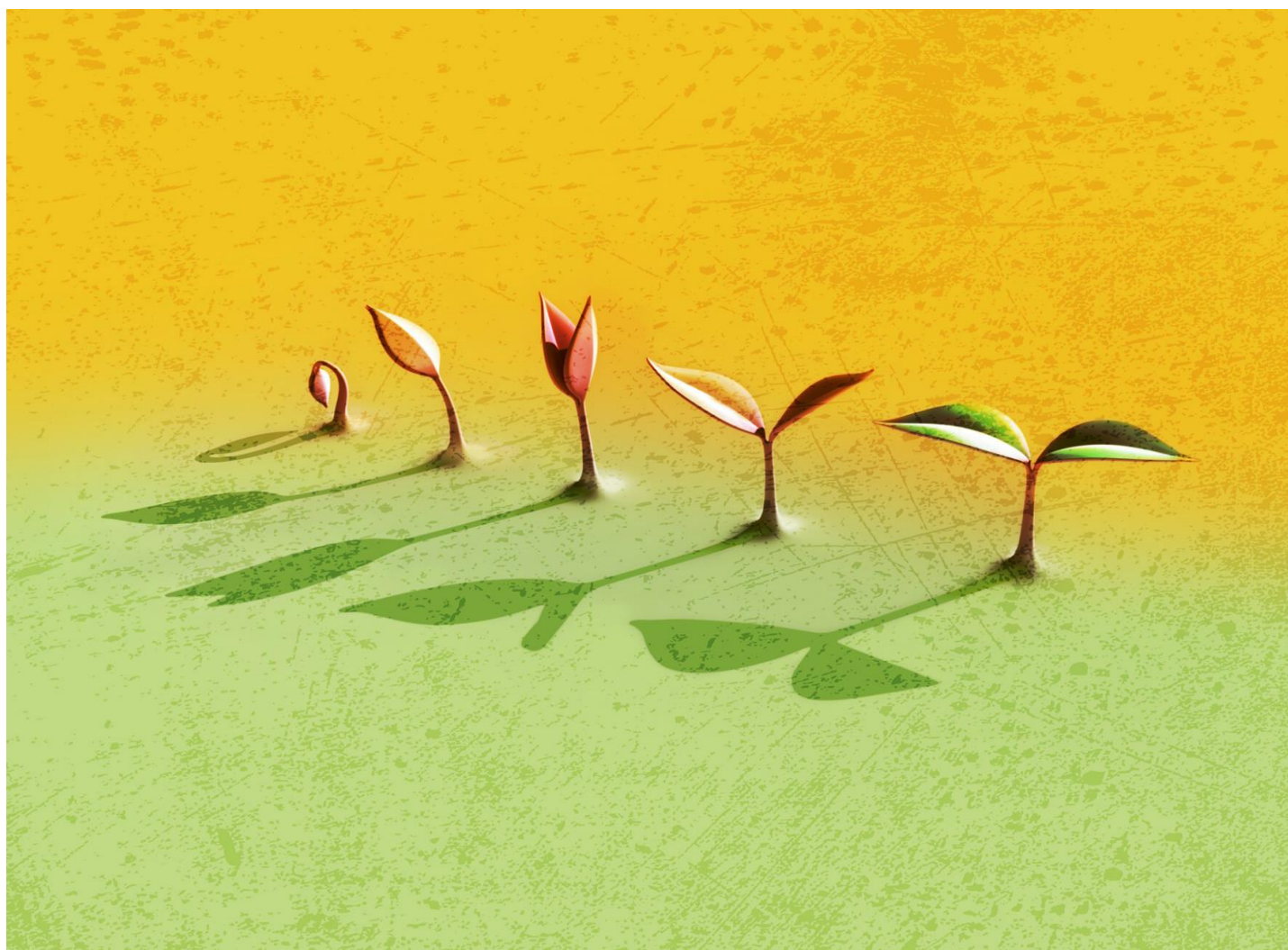

Sosiaalisen kuntoutuksen nykytilan selvittely Seinäjoen kaupungissa eri toimijoiden näkemysten perusteella II

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Seinäjoki

SOSKU SOSIAALISEN
KUNTOUTUKSEN
KEHITTÄMISHANKE

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	TUTKIMUKSEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	5
3	SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN MÄÄRITTELY	7
4	SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN TOTEUTUMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ	10
4.1	Kuka sosiaalista kuntoutusta tekee ja kenelle?	10
4.2	Sosiaalisen kuntoutuksen työmuodot	11
4.2.1	Psykososiaalinen työ	12
4.2.2	Suunnitelmallinen työskentelymalli	17
4.2.3	Työllistymisen tukitoimet	18
4.2.4	Yhteistyö	19
4.3	Uusi sosiaalihuoltolaki ja sosiaalisen kuntoutuksen määritelmän näkyminen työyksikön arjessa	22
5	TOIVEET JA IDEAT SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN TOTEUTTAMISEEN SEKÄ KOULUTUKSEN TARVE	24
6	MITEN SOSKU-HANKE ON EDESAUTTANUT SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN MÄÄRITTELYSSÄ, TOIMINNAN HAHMOTTAMISESSA JA TOTEUTUKSESSA?	28
7	POHDINTA	30
	LÄHTEET	34

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

1 JOHDANTO

Seinäjoen kaupunki on osahankkeena mukana Sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallisessa kehittämishankkeessa (SOSKU). SOSKU-hanketta hallinnoi Terveiden ja hyvinvoinninlaitos THL ja sitä rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto ESR. Hankeaika on 1.4.2015–31.3.2018.

Sosiaalinen kuntoutus sai ensi kertaa lainmukaisen määritelmän uuden sosiaalihuoltolain myötä, joka astui voimaan 1.4.2015. Seinäjoen osahankkeen tavoitteena on muun muassa luoda yhteinen ymmärrys sille, mitä sosiaalihuoltolain 17§ mukainen sosiaalinen kuntoutus tarkoittaa Seinäjoella.

Seinäjoen SOSKU-osahanke toteutti yhteistyössä Seinäjoen ammattikorkeakoulun, sosiaali- ja terveysalan yksikön, Sosionomi (AMK) -opiskelijoiden kanssa tutkimuksen ajalla 12/2015-2/2016, jonka tuotoksena syntyi raportti ”Sosiaalisen kuntoutuksen nykytilan selvittely Seinäjoen kaupungissa eri toimijoiden perusteella”. Raportti toi esiin hankkeen alkuvaiheessa hyvää tietoa siitä, miten eri toimijat määrittivät sosiaalisen kuntoutuksen, miten se näyttäytyy omassa työyksikössä / organisaatiossa ja miten se olisi hyvä toteuttaa. Tätä tietoa pystyimme hyödyntämään hankkeen alkuvaiheessa, kun lähdimme kehittämään sosiaalisen kuntoutuksen palveluita ja menetelmiä Seinäjoelle.

Jo ensimmäisen raportin aikana teimme päätöksen, että samanlainen tutkimus toteutetaan myös hankkeen loppuvaiheessa, jolloin saamme arvokasta tietoa siitä, onko SOSKU-hanke onnistunut tavoitteissaan ja onko hankkeesta ollut hyötyä sosiaalisen kuntoutuksen kehittämisessä. Toisen vaiheen tutkimus toteutettiin ajalla 12/2017-1/2018 yhteistyössä Seinäjoen ammattikorkeakoulun, sosiaali- ja terveysalan yksikön, Sosionomi (AMK) – opiskelijoiden kanssa.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Tämä raportti on yhteenveto ensimmäisestä opiskelijoiden tekemästä tutkimuksesta sekä toisen vaiheen tutkimuksesta. Raportissa vertailemme ensimmäisen ja toisen vaiheen tutkimuksen tuloksia ja nostamme esiin asioita ja näkemyksiä sosiaalisen kuntoutuksen viitekehyksessä, jotka ovat muuttuneet tai vahvistuneet SOSKU-hankkeen olemassaolon aikana ja mitkä ovat sellaisia asioita, joihin tulee vielä kiinnittää huomio.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

2 TUTKIMUKSEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Toisen vaiheen tutkimus toteutettiin yhteistyössä sosionomi (AMK) – opiskelijoiden kanssa ajalla 12/2017-1/2018. Opiskelijat toteuttivat tutkimuksen osana rakenteellinen sosiaalityö kurssia. Opiskelijoita oli tutkimuksessa mukana kolme (3). Tutkimus seurasi samoja periaatteita kuin ensimmäisen vaiheen tutkimus. Tutkimuslupahakemukset lähetettiin samoille yksiköille, jotka osallistuivat ensimmäiseen tutkimukseen. Yksiköitä oli yhteensä 19. Yksiköissä oli niin Seinäjoen kaupungin omia yksiköitä kuin myös muita sosiaalisen kuntoutuksen parissa työskenteleviä yksiköitä. Tätä kautta pyrittiin saamaan aineistosta mahdollisimman kattava ja haastatteleamalla samoja yksiköitä pyrimme takaamaan sen, että pystyisimme mahdollisimman hyvin vertailemaan tutkimusten tuloksia keskenään.

Ensimmäisen vaiheen tutkimukseen osallistui Seinäjoen kaupungin organisaatiosta seuraavat tahot: aikuissosiaalityö, Etelä-Pohjanmaan monialainen yhteispalvelu TYP (Seinäjoen yksikkö), erityisnuorisotyö, etsivä nuorisotyö, lastensuojelu, nuorisoasema Steissi, päihdepalvelut, tuetun työn palvelut, Toimintojen talo, Avanti työllisyyspalvelut sekä vammaispalvelut. Muut haastateltavat paikat olivat: Etelä-Pohjanmaan sosiaalipsykiatrisen yhdistyksen työhönvalmennusyksikkö Tähtiportti, Evankelis-luterilainen seurakunta (diakoniatyö), Kaks'Kättä työpaja, KRIS Etelä-Pohjanmaa ry, Olkkari (Kokemus- ja vertaistoimijat ry), Rikosseuraamuslaitos, Suomen punainen risti (Länsi-Suomen piiri) sekä TE-palveluiden 3. linja.

Tosien vaiheen tutkimukseen saimme kaikilta muilta yksiköiltä tutkimusluvan paitsi Te-palveluilta. Myöskään syystä tai toisesta lastensuojelu, Steissi eikä vammaispalvelut osallistunut haastatteluun. SPR:n kanssa ei saatu sovittua yhteistä haastattelu-aikaa.

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Tutkimusaineiston keruu tehtiin teemahaastatteluna, jotka toteutuivat ryhmähaastatteluina. Haastateltavista yksiköistä osallistui ryhmähaastatteluihin 2-6 henkilöä. Haastattelut nauhoitettiin ja opiskelijat litteroivat haastattelumateriaalin ja hyödynsivät sitä aineiston analyysivaiheessa.

Tätä raporttia koostaessa materiaalina on käytetty ensimmäistä tutkimusta ”Sosiaalisen kuntoutuksen nykytilan selvittely Seinäjoen kaupungissa eri toimijoiden perusteella” sekä toisen vaiheen tutkimuksen opiskelijoiden raportteja sekä haastatteluiden litterointeja.

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

3 SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN MÄÄRITTELY

Haastateltavia paikkoja pyydettiin määrittelemään sosiaalinen kuntoutus sekä yleisellä tasolla että oman yksikön näkökulmasta. Haastatteluiden litterointien perusteella osassa yksiköistä käsitteen määrittely tuntuu ensin haastavalta ja käsitettä määritellään hyvinkin leveästi ja laveasti. Tämä kertoo varmasti siitä, että itse lakipykälä on hyvin väljä, mutta myös siitä, että sosiaalinen kuntoutus sanana on haastava. Varmasti kaikilla on tietämystä siitä, mitä sosiaalinen kuntoutus tarkoittaa, mutta kun se pitäisi jotenkin äkkiä määritellä lyhyesti, niin se voi tuntua haasteelliselta.

Tuota niin niin, jos yleisellä tasolla ajatellaan, niin mää ite määrittelen sen niin, että jos aattelee ihan miten se lakiin on kirjattu, niin sehän on hyvin laaja, laaja että periaatteessa sinne alle voidaan lyödä sosiaalityötä aika laajaltikin.

Itse sen melkein aattelen että mitä se ei pidä sisällään et se, sehän on nyt aika laaja käsite kuitenkin, että tota, että se kaikki, kaikki toiminta mikä vahvistaa sitä osallisuutta ja semmosta sosiaalista hyvinvointia ikään ku.

Sanoppa se, mitä se vois olla. Se voi periaattees olla mitä vaan. Jos vielä niinku vielä laveammin aatteloo ni, sellasta mistä asiakas kokee hyötyvänsä ja missä hän kuntoutuu nii hän voi itte valita mitä se on.

Se onkin hyvä kysymys.. siitä voisin tietysti varmaankin päivän puhua tosta aiheesta. Jotenkin sehän on ollut jotenkin vaikea määritellä.

Osassa yksiköistä määrittely sujui selkeämmin ja kokonaisuudessaan sosiaalinen kuntoutus nähtiin hyvin kokonaisvaltaisena toimintana, joka on asiakaslähtöistä ja joka tukee asiakkaiden arjenhallintaa ja edistää osallisuutta niin omaan elämään kuin laajemminkin yhteiskuntaan. Sosiaalinen kuntoutus miellettiin monissa yksiköissä

myös ryhmä- ja vertaistukitoimintana, vapaaehtoistyöhön osallistuvana toimintana sekä työtoimintana.

Mä näen sen enemmän sellasena elämäntaitovalmennuksena, elikkä just siihen arjenhallintaan liittyvää valmennusta.

..asiakkaan kanssa yhdessä tehty suunnitelma perustuu siihen ja se vahvistaa sitten tän asiakkaan osallisuutta omassa yhteisössä ja yhteiskunnassa ja parantaa hänen hyvinvointiaan ja henkistä ja fyysistä ja psyykkistä ja kokonaisvaltaisesti.

Ja mä nään sen sillä tavalla aika laajastikin tässä niinkun jotenkin yhteiskunnallisena tehtävänä, et kun meillä on syrjäytymisuhan alla olevia ihmisiä ja meillä on jo syrjäytyneitä, niin se on nimenomaan näille ihmisille sitä osallistamista, osallistumista, sen tarjoamista ja saattamista palveluiden piiriin ja osallisuuteen yhteiskunnassa.

Työskentely on semmosta lähellä olevaa työskentelyä.. edellyttää semmosta asiakkaan vierellä olemista.

Elämänhallinnan tukemista, yhteisöllisyys ja sitä läsnäoloa, avoimuutta, vertaistukea.

Monissa yksiköissä koettiin, että sosiaalista kuntoutusta on tehty aina ja se nähdään monenlaisena osallistavana ja tukevana toimintana. Haastateltavissa yksiköissä koettiin, että sosiaalinen kuntoutus toteutuu myös toiminnan ohessa, kun henkilöt osallistuvat toimintaan ja ovat vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Matalankynnyksen toimintoja pidettiin tärkeinä sosiaalisen kuntoutuksen mahdollistajina. Osallisuus nousi keskeisemmäksi avainsanaksi määriteltäessä sosiaalista kuntoutusta

Kyllähän siihen liittyy se, että pääsis ihmisten ilmoille ja pääsis niinku tapaamaan muita ihmisiä, nii pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan matalan kynnyksen juttuja.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Ku mehän nähään, että se voi olla kuntouttavan työtoiminnan alla ja myös muussakin, että tää on koko ajan vähän niinku sosiaalista kuntoutusta.

No kyllä meillä lähtee toiminta just siitä osallisuudesta, että halutaan osallistaa meidän kävijöitä ja jotenkin sellasta voimavaraistamista, eliikkä halutaan voimauttaa heitä löytämään ne omat vahvuudet.

Verrattuna aikaisempaan tutkimukseen materiaalista nousi esiin se, että sosiaalinen kuntoutuksen käsite on tällä hetkellä sisäistetty paremmin ja haastateltavat uskalsivat vapaamuotoisesti ja omin sanoin kertoa, miten määrittelevät sosiaalisen kuntoutuksen, kun ensimmäisessä tutkimuksessa oli havaittavissa sitä, että sosiaalinen kuntoutus määriteltiin aika pitkälti lakipykälän mukaan. Sosiaalinen kuntoutus käsitteenä on edelleen hankalasti määriteltävissä, mutta kaikilla yksiköillä on asiasta kuitenkin samansuuntainen näkemys: sosiaalisen kuntoutuksen tarkoitus on olla tukena ihmisten arjessa, siinä edetään asiakkaan asettamia tavoitteita kohti, se edistää osallisuutta ja kuulumista yhteiskuntaan.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

4 SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN TOTEUTUMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

4.1 Kuka sosiaalista kuntoutusta tekee ja kenelle?

Haastateltavista yksiköistä lähes kaikki koki, että jokainen työntekijä tekee sosiaalista kuntoutusta asiakkaitten kanssa enemmän tai vähemmän. Koettiin myös, että opiskelijat ja harjoittelijat tekevät sosiaalista kuntoutusta siinä missä työntekijätkin. Isossa roolissa haastateltavat pitivät myös asiakkaita, jotka myöskin toteuttavat sosiaalista kuntoutusta olemalla vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

Sanon samontein, että kaikkihan ollaan siinä osallisina ja mä nään jotenkin sosiaalisen kuntoutuksen, et se ei ole suoraan niin kun työntekijältä sille asiakkaalle, vaan että se tapahtuu myös täällä niin ku tässä näitten ihmisten välisissä suhteissa ja siinä osallisuudessa.

Kaikki sitä tekee meillä täällä, ei oo ketään, joka ei sitä tekis. Ja sitten tää toimii niinku työyhteisönä yhteisöllisen työelämän pelisääntöjen mukaan, niin se tapahtuu väistämättä siinä. Se lähtee heti aamusta ja siihen asti kunnes ne työpäivät loppuu.

Sitten tavallaan meidän kävijät toinen toistansa, vertaistuki.

Yksi yksikkö totesi, että he eivät tee sosiaalista kuntoutusta, vaan ohjaavat asiakkaat eteenpäin, mikäli sosiaalisen kuntoutuksen tarve ilmenee.

Aikuissosiaalityö ja Sosku-hanke, mutta enenevis määrin varmaan aikuissosiaalityö tällä hetkellä ku Sosku on päättymässä.

Sitten pitää miettiä mitä, mitä tekee järjestöt, mitä tekee kolmas sektori.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Verrattuna aikaisempaan tutkimukseen, suurempi osa koki työnsä sisältävän sosiaalista kuntoutusta. Tämä voi johtua siitä, että sosiaalisen kuntoutuksen sisältö on ymmärretty paremmin ja on huomattu omassa työssä sosiaalisen kuntoutuksen elementtejä. Toisaalta taas aikaisemmassa tutkimuksessa haastateltiin enemmän eri yksiköitä, joten sekin voi vaikuttaa asiaan.

4.2 Sosiaalisen kuntoutuksen työmuodot

Sosiaalihuoltolain (L 1301/2014) 17 § mukaan sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen; kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen; valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan; ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin sekä muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.

Hinkka, Koivisto ja Haverinen (2006, 23-24) jaottelevat teoksessaan sosiaalisen kuntoutuksen työmuodot seuraavasti:

1. Psykososiaalinen työ
  - yksilökohtainen työ
    - o keskustelu ja motivointityö
    - o avustaminen asiatasolla
    - o asiainnissa avustaminen
    - o ammatinvalintaa käsittelevät keskustelut
    - o työssäkäynnin tukeminen
  - ryhmämuotoinen työ
    - o vapaa-aika orientoitunut ryhmätoiminta
    - o asiasisältöinen ryhmätoiminta
  - muu psykososiaalinen tuki
    - o vertaisryhmät, tukihenkilötoiminta, motivointi
2. Suunnitelmallinen työskentelymalli

- toimitaan asiakkaan määrittelemien tavoitteiden saavuttamiseksi
3. Työllistymisen tukitoimet
    - eri tavoin toteutetut työkaksot ja koulutus
    - tukeminen peruskoulun loppuun käymisessä
    - kuntoutustutkimukset, työkykyarviot
  4. Yhteistyö
    - moniammatillinen työ
    - verkostoyhteistyö
    - yhteistyö asiakkaan lähiverkoston kanssa

Haastateltavilta kysyttiin, minkälaisia asioita he kokevat sosiaalisen kuntoutuksen työmuotojen pitävän sisällään. Aikaisemmassa tutkimuksessa Hinkka ym. (2006) jaottelua käytiin haastateltavien kanssa läpi enemmän, kun taas nykyisessä tutkimuksessa työmuotolistaa ei tarvinnut kaikkien yksiköiden kanssa ottaa esille, kun haastateltavat paikat osasivat nimetä sosiaalisen kuntoutuksen työmuotoja ilman esimerkkejä. Käymme kuitenkin aineistoa läpi Hinkka ym. (2006) jaottelun mukaisesti sosiaalisen kuntoutuksen työmuodoista, jolloin sitä on helpompi verrata ensimmäiseen tutkimukseen. Nämä työmuodot nousivat myös esiin niissä haastateltavissa paikoissa, joissa työmuotolistaa ei näytetty.

4.2.1 Psykososiaalinen työ

Hinkka ym. (2006, 23-25) jaottelee teoksessaan psykososiaalisen työn pitävän sisällään yksilökohtaisen työn, ryhmämuotoisen työn sekä muun psykososiaalisen työn. Psykososiaalisen työn tavoitteena on asiakkaan elämänhallinnan ja työllistymisen edellytysten parantaminen sekä työllistymisen tukeminen.

Yksilökohtainen työ pitää sisällään keskustelut ja motivointityön, avustamisen asiatasolla, asiainnissa avustamisen, ammatinvalintaa käsittelevät keskustelut sekä työssäkäynnin tukemisen. Haastatteluista nousi esiin se, että henkilökohtaista ja kasvokkain tapahtuvaa kohtaamista pidettiin tärkeänä yksilövalmennuksessa. Se voi tapahtua missä vain; toimistolla, asiakkaan kotona tai julkisissa tiloissa. Painotettiin myös sitä, että ihmisten tilanteet ovat erilaisia ja kaikilla ei ole tavoitteena esimerkiksi sairauksista johtuen päästä kouluun tai töihin. Heidän kanssaan on tärkeä keskustella muista aiheista, jotka tuottavat iloa omaan elämään. Motivointia pidettiin tärkeänä osana yksilökohtaista työtä.

Sosiaalinen kuntoutus jos mikään ikinä tulee olemaan, on kasvokkain tapahtuvaa.

Mulla se kotikäynti työ on tietysti sitä, yksi työmuoto itsessään. Siellä sitten keskustellaan ja tuetaan ja opetellaan ja valmennetaan ja mitä kaikkea tarvitaan. Pyritään sillai et se ihminen tekee itse niitä asioita eikä tehä mitään puolesta.

Osallisuuden näkökulma enemmän vahvistuu, mitä se sitten on se hyvä arki ja mielekäs tekeminen, mitä se sitte on ku tavallaan se työelämäkortti on ikään kuin laitettu pois.

Meidän osuudessa on tärkeää, justiin tää sisäisen motivaation luominen. Ihminen on kuitenkin pitkään vastuussa omasta voinnistaan ja omasta elämästään ja sillä lailla on niinku isot vaikutusmahdollisuudet.

Yhdessä yksikössä tunnistettiin yksilövalmennuksen tärkeys, mutta mietittiin kuinka hyvin ja laadukkaasti sitä pystytään toteuttamaan nykyisillä resursseilla ja pelättiin että se jää muun työn alle ja viimesijaiseksi toiminnaksi.

Ja sitte asiakasmäärät on aika suuret niin sitte on vielä kysymysmerkkinä, että millä tavalla pystytään tarjoamaan sitä varsinaista yksilöohjausta joka niinku edellyttäis ainakin aluksi sitä kerran viikkoon tapaamista asiakkaan kanssa ja sitä että sä jalkaudut.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Aiempaan tutkimukseen verrattuna yksilötyötä tehdään nyt enemmän. Tähän on osaltaan vaikuttanut se, että aikuissosiaalityössä on enemmän resursseja tehdä ns. oikeaa sosiaalityötä, kun perustoimeentulotuki on siirtynyt Kelalle. Myös yksi työntekijäresurssi on saatu lisää aikuissosiaalityöhön, jonka työ painottuu kotiinpäin vietävään työhön.

Niin eikä siihen toimistosta poistumiseen oo ollu aikaa, koska se vie aikalailla kotikäynnit ja muut, että en muista että mä olisin ainakaan hirveesti tehnyt muutakun joskus lastensuojelun mukana oon sitte käynny tekemässä lasten vanhemmille asiakassuunnitelmaa, mutta että nythän sitä sitte, sitä tehdän paljonkin, että poistutaan talosta ja tavataan vaikka asiakas jossain muualla

Asia, jota ei tullut esiin ensimmäisessä tutkimuksessa, mutta nousi tässä haastattelussa esiin moneltakin eri toimijalta, on työote jolla työtä tehdään. Voimavara- ja ratkaisukeskeisyys nousi esiin haastatteluissa ja tämä on ollut myös yksi SOSKU-hankkeen tavoitteista; vahvistaa voimavara- ja ratkaisukeskeistä työorientaatiota.

Ja sitte jos lähtee pilkkomaan sitä niin onhan siellä se ratkaisukeskeisyys ja kaikki valtaistamiset ja voimaannuttamiset, semmoset teoriat jotka siellä taustalla vaikuttaa

..sillälailla ratkaisukeskeisesti lähetään asiasta liikenteeseen.

Jos työorientaatio otetaan niin sitten.. se olis sellanen ratkaisukeskeinen työote, pääsääntöisesti.

Ryhmämuotoinen työ pitää sisällään vapaa-aika orientoituneen ryhmätoiminnan sekä asiasisältöisen ryhmätoiminnan. Haastatteluiden perusteella ryhmämuotoinen

työ nostettiin yhdeksi tärkeimmäksi toiminnaksi sosiaalisen kuntoutuksen työmuodoista. Koettiin, että ryhmämuotoinen työ lisää asiakkaiden osallisuutta, avaa uusia näkökulmia ja antaa mahdollisuuden opetella sosiaalisia vuorovaikutustaitoja.

Pyritään niinku altistamaan ja viemään ja näyttämään paikkoja, missä vois vahingossa ehkä ihmiseen törmätä, josta vois kaveri tulla. Että onhan se nyt jos mikä sosiaalisesti kuntouttavaa, jos saa vaikka uusia ihmissuhteita ja mahdollisesti hyviä sellasia.

Jotenkin se liittyminen yhteiskuntaan ja ryhmiin, kun mä aattelen, että jos me saadaan yks ihminen, yks ”syrjäytynyt” tai syrjäytymisuhan alla oleva ihminen liittymään johonkin meidän ryhmistä tai tulemaan vaikka meidän leirille, se saa kokemuksen siitä, että hän kuuluu, hän voi olla osallisena ryhmässä, niin sitten hän saa sosiaalisia suhteita siellä ja sitten siitä voi lähteä ihan uudenlainen elämäkokemus taas eteenpäin.

Kaikissa haastateltavissa yksiköissä on tai on ollut ryhmämuotoista toimintaa. Erilaisia kokeiluja on ollut eri yksiköissä yhteistyössä muiden kanssa ja osassa paikoista pyörii vakituisia ryhmiä nonstop-periaatteella. Koettiin, että ryhmämuotoinen työ voi olla mitä tahansa ja että tärkeää on kuulla asiakkaita; minkälaista toimintaa he kokevat tarvitsevänsä ja mikä heitä hyödyttää eniten.

Meillä on ollut näitä matalankynnyksen ryhmiä, että nehan on ollu näitä taide painotteisia, luovan kirjoittamisen ryhmä ja tai vapaan kirjoittamisen ryhmä ja sitte oli tää valokuvausryhmä ja sitte oli nyt tää mielen työpaja.

Kyllähän siihen liittyy se, että pääsis ihmisten ilmoille ja pääsis niinku tapaamaan muita ihmisiä, niin pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan matalan kynnyksen juttuja. Että meillä on kerran viikossa ruoanlaittoryhmä.

No mun mielestä se voi olla green caresta kirjoitusryhmään tai mitä vaan toiminnallisesta jostain liikunnallisesta vaikka sitten musiikkiin tai ihan mitä vaan mikä lisää asiakkaiden osallisuutta yhteiskuntaan.

Ja mä laitan paljon painoarvoa tälle ryhmävalmennukselle ja sitä että sitä pystyy jalostaa sitten yksilövalmennukseen.

Ajatuksena on, että kävijät itse voivat suunnitella ryhmiä ja sitä kautta toteuttaa itseä.

Ja meillä on täällä semmosia ikiryhmiä, on aamuryhmä, joka on kerran viikossa. Sit meillä on ihan pelkästään tukiryhmä Silta, joka on toinen kerran viikossa tapahtuva. Nää on aika suosittuja, ne on ollu jo pitkään. Sit meillä on erilaisia teemaryhmiä.

Edelliseen tutkimukseen verrattuna ryhmämuotoinen työ on lisääntynyt paljon ja se on tuonut myös uusia kokemuksia niin asiakkaille kuin työntekijöillekin. Vaikka edellisessä tutkimuksessa ryhmämuotoista työtä tehtiin haastateltavissa paikoissa, ei sitä kuitenkaan kovin avattu, että mitä se pitää sisällään, kun taas tässä haastattelussa haastateltavat antoivat enemmän esimerkkejä ryhmämuotoisen työn sisällöstä. Asiakkaiden osaamiset nostettiin myös esiin puhuttaessa ryhmämuotoisesta työstä ja pohdittiin, kuinka esimerkiksi kokemusasiantuntijoita voisi hyödyntää ryhmissä. Koettiin, että ryhmämuotoinen työ myös hälventää asiakkaitten ja työntekijöiden rooleja.

No kyllähän se (sosiaalinen kuntoutus) varmastikkin vahvemmin toteutuu, että eihän meillä näitä ryhmiäkään oo ollu oikein aiemmin kun ei oo ollu aikaa juuri sellaiseen.

..niillähän toimii sillä tavalla se ryhmätoiminta et se tulee niinku vertaisista se ohjaaja ja ne pyörittävät sitä hommaa. Siitä on ollut puhetta et pystyttäiskö myös me niinku sen suuntaista toimintaa laittaa käyntiin tai ottaa tähän jotenkin mukaan.

Oli aika hauska kun me ruvettiin siinä sitte laavulla musisoimaan, niin se tavallaan niinku menetti merkityksensä, että olenko minä nyt siinä kohtaan roolissa ja onko tämä basisti nyt kohdattava, että se oli

jotenkin itelle sellanen tajunnanräjäyttävä kokemus.. Että mun ei tarvinnu olla siinä perinteisessä roolissa, että mun pitäis olla jotenkin, että me oltiin niinku tasavertaisia muusikoita siinä laavutilanteessa.

Että tavallaan ehkä vähä sellastakin se vois se sosiaalinen kuntoutus olla osaltaan, että tavallaan me uskalletaan päästä niinku vähän niistä rooleista ja niinku sille toisellekin osapuolelle tulee sellainen kokemus että tota hei, me ollaan ihan tasavertaisia.

Muu psykososiaalinen tuki pitää sisällään vertaisryhmät, tukihenkilötoiminnan ja sitä kautta motivoinnin. Muutamissa haastateltavissa paikoissa koettiin että oma toiminta perustuu vertaisuuteen, niin kuin aikaisemmassakin tutkimuksessa. Tässä haastattelussa oli kuitenkin havaittavissa vertaisuuden ymmärryksen lisääntyminen muun muassa ryhmämuotoisen työn lisääntymisen kautta sekä asiakkaitten osallisuuden lisääntymisen ansiosta.

Sitten myöskin meidän asiakkaat toinen toistansa, vertaistuki. Sitten toi kokemusasiantuntijuus on yksi osa-alue.

Meillä on paljon näitä vertaisryhmiä, jotka tavallaan auttaa siihen kuntoutumiseen.

Vertaistuki on yksi isoin ja se yhteisöllisyys.

Ja kyllä noissa ryhmätoiminnoissa on sitten se semmonen vertaistuen merkitys aika iso.

4.2.2 Suunnitelmallinen työskentelymalli

Suunnitelmallinen työskentelymalli on työtapa, jossa toimitaan asiakkaan määrittelemien tavoitteiden saavuttamiseksi ja tällöin suunnitelma toimii työvälineenä (Hinkka ym. 2006, 25). Verrattuna edelliseen tutkimukseen, näissä haastatteluissa

korostui vahvasti asiakaslähtöisyys. Lähdetään suunnittelemaan palveluita ja tavoitteita asiakkaitten tarpeista käsin eikä työntekijälähtöisesti. Oli myös mielenkiintoista huomata, kun ensimmäisessä tutkimuksessa nousi vahvasti esiin se, että asiakkaalla saattaa olla monta eri suunnitelmaa ja vielä pahimmassa tapauksessa ne vievät eri suuntiin, niin tällaisia kommentteja ei näissä haastatteluissa noussut esiin.

Ja sitten justiin se, että mennään samaan suuntaan ja tiedetään, että asiakkaalla on monta eri tahoja jotka sitten eri asioihinkin niinkun tukee. Mutta kumminkin että ne eri tahot tietää toistensa tekemiset ja suunnitelmat ja tehdään sitten sitä yhteistä suunnitelmaa, niin se on tärkeää.

Asiakas saa itse valita ne omat tavoitteet, mihinkä me tuetaan sit.

Haastatteluissa nousi myös tärkeään osaan työntekijöiden oma osaaminen yksilötyössä ja suunnitelmien tekemisessä. Suunnitelmallinen työskentelymalli pitäisi lähteä asiakkaitten määrittelemien tavoitteiden pohjalta, mutta yhdessä yksikössä koettiin haastavana se, mikäli asiakas ei tuota mitään niin miten näissä tilanteissa voidaan edetä.

Mutta ainakin omalla kohdalla ja monien kohdalla koen sen että on vaikea löytää niitä työskentelyn tavoitteita, että kun asiakas ei niitä oikein tuota ja eikä välttämättä aina tuu ajanvarauksellekaan.

4.2.3 Työllistymisen tukitoimet

Työllistymisen tukitoimilla tarkoitetaan eri tavoin toteutettuja työjaksoja, koulutuksia sekä kuntoutustutkimuksia ja työkykyarvioita (Hinkka ym. 2006, 26). Työllistymisen

tukitoimissa ei juurikaan ollut muutosta aiempaan tutkimukseen, koska kaikilla yksiköillä on kuitenkin se oma ydintehtävänsä joissa ei suuria muutoksia ole tapahtunut. Haastateltavista paikoista osassa toteutetaan erilaisia työllistymisen tukitoimia mm. kuntouttavaa työtoimintaa, työkokeiluja, yhdyskuntapalvelusta, työhönvalmennusta ja palkkatukityötä. Ja sitten osa paikoista nimenomaan ohjaa asiakkaita näihin palveluihin sekä muualle esimerkiksi kuntoutustutkimuksiin ja työkykyarviointeihin.

Kuntoutustutkimuksia ei tässä tehdä enää mutta tuota työkyvynarviointia kyllä. Täällähän on se mahdollisuus MELPA:n ja IMPA:n.

Tää on hyvin tällainen fyysinen työpaja, täällä on oikeeta tekemistä.

Muuten se on niinku ryhmätoimintaa kerran viikossa neljä tuntia kuntouttavaa työtoimintaa. Se nyt varmaan aika paljon on sosiaaliseen kuntoutukseen menevää.

4.2.4 Yhteistyö

Yhtenä sosiaalisen kuntoutuksen osa-alueena nähdään moniammatillinen työ, verkostoyhteistyö sekä yhteistyö asiakkaan lähiverkostojen kanssa (Hinkka ym. 2006, 26). Haastateltavissa paikoissa jokainen tekee yhteistyötä useiden eri toimijoiden kanssa ja yhteistyö nähtiin todella tärkeänä, jotta asiakas saisi tarvitsemansa palvelut. Yhteistyö näyttäytyi laajana ja toimivana verkostona.

Mehän tehdään kokoajan yhteistyötä. Verkostoja, meillä on isot verkostot ja toimijat.

Sano kenen kanssa me ei tehdä, se on ehkä helpompi niinpäin.

Vaikka jokainen haastateltava paikka mainitsi paljon yhteistyökumppaneita, nähtiin joissain paikoissa kuitenkin tarve vielä tiiviimmälle yhteistyölle joidenkin toimijoiden kanssa. Näistä yllättäen sairaanhoitopiiri nousi monissa eri haastatteluissa sellaiseksi toimijaksi, jonka kanssa toivottiin enemmän yhteistyötä. Toisaalta taas haastateltavista paikoista löytyi myös yksiköitä, jotka heti mainitsivat sairaanhoitopiirin yhteistyökumppanikseen. Yhteistyön haittaavana tekijänä nähtiin erilaiset tietojärjestelmät ja osaltaan myös vaitiolovelvollisuudet, saako asioita kertoa yhteistyötahoille vai ei.

Kyllä mä silti vaikka sairaalasta tulee tosi paljon niinku shl-ilmoituksia niin silti mä toivon, että enemmän tehtäis yhteistyötä.. että mentäis sinne ja me voitais osallistua niihin yhteisiin palavereihin, että nyt me vaan saadaan se teksti mikä shl-ilmoituksessa.

Sit ehkä se mikä puoli varmasti itteä ainakin enemmän kiinnostais vielä on tuo kulttuuri ja taidepuoli.

Enemmän tuon erikoissairaanhoidon kanssa, enemmän tuon nuorisopsykiatrian kanssa ja sitten tuon kotikuntoutuksen kanssa.

Mä yhtä paikkaa, mitä ehkä haluaisin pikkusen haastaa tähän, niin ehkä erikoissairaanhoido. Se on niinku semmonen toimija, joka niinku, mä uskon, että sillä olis paljon niinku annettavaa.

Että voishan sitä yhteistyötä olla niinku työvoimaviranomaistenkin kanssa vieläkin enemmän.

Olisi ihana saada sieltä sossua meidän ryhmiin, että sitä yhteistyötä voisi tosi lisätä.

Verrattuna aikaisempaan tutkimukseen, tässä tutkimuksessa nousi esiin se, että yhteistyötä tehdään myös esimerkiksi ryhmien ja eri palveluiden osalta, kuin aikaisemmassa tutkimuksessa yhteistyötä kuvattiin paljolti vain sen kautta, että

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

minkäläistä yhteistyötä tehdään yksittäisten asiakkaitten asioissa. Myös Seinäjoen kaupungin työllisyystalo nousi esiin eri haastatteluissa hyvänä yhteistyön alustana.

Kesällä muun muassa oltiin yhteistyössä Sosku-hanke, erityisnuorisotyö, ja Kasperin Toimintojen talo. Oli justiin tämmönen Green Care-tyyppiseen pohjautuva siis semmonen niinku palsta.

Sit meillä on ollut se Syty-ryhmä, joka on yhdessä kulttuuripalveluiden ja sosiaalitoimen ja etsivänuorisotoimen kanssa.

Erlaisia tempauksia on ollut Plakkarin, Olkkarin ja Sosku-hankkeen kanssa ja lisäksi vankiloitten kanssa.

Sit me ollaan osa Seinäjoen työllisyystaloa, mikä vahvasti niinku edistää sosiaalista kuntoutumista erilaisilla tavoilla.

Kesällä oli sellaset pienet festarit tossa, jossa kaikki toimijat oli mukana. Siellä oli bändi, grillausta, sirkusvälineitä ja jalkapallo lojui siellä nurmikolla ja vaihtotavarakirppistä ja muuta.

Haastateltavilta paikoilta myös kysyttiin, että minne he ohjaavat asiakkaat, jos he huomaavat heillä sosiaalisen kuntoutuksen tarvetta, mutta eivät sitä itse voi tarjota. Haastatteluista nousi enemmänkin esiin yleisesti asiakasohjaus ja palveluohjausta tehdään monissa yksiköissä. Aikuissosiaalityö ja Sosku-hanke nousi vahvimmin esiin niinä tahoina, jonne asiakas ohjataan, mikäli sosiaalisen kuntoutuksen tarve ilmenee.

Sosku-hankeella on kyllä ollut mahtavat jutut siellä, että sinne mä oon kyllä paljon ohjannut ja Avantille ja TYP:n puolelle.

Me ollaan ohjattu asiakkaita sitten niinkun aikuissosiaalityöhön ja Sosku-hankkeeseen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Palveluohjauksesta puhuttaessa oli kiva huomata, että tässä haastattelussa ei noussut esiin sellaista ajatusta, että asiakkaita vaan ohjataan eteenpäin ja lopulta asiakas palaa alkupisteeseen, niin kuin aikaisemmassa haastattelussa nousi esiin. Tähän varmasti liittyy se, mikä haastatteluista myös vahvasti nousi esiin, että asiakkaan kansa työskennellään asiakkaan asettamia tavoitteita kohti eikä vain ohjata asiakasta paikasta toiseen.

4.3 Uusi sosiaalihoitolaki ja sosiaalisen kuntoutuksen määritelmän näkyminen työyksikön arjessa

Haastateltavilta paikoilta kysyttiin, miten uusi sosiaalihoitolaki ja sosiaalisen kuntoutuksen uusi lakimääritelmä näkyy työyksikön arjessa. Vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia kuin aikaisemmassakin haastattelussa. Uusi sosiaalihoitolaki ja sosiaalisen kuntoutuksen pykälän olemassaolo tiedettiin ja sitä pidettiin hyvänä asiana, että sosiaalinen kuntoutus on nyt laissa määritelty. Osa haastateltavista paikoista koki, että työtä tehdään samalla lailla kuin ennenkin, tiedostaen kyllä lakimuutos. Jotkut yksiköt kokivat, että toiminta on monipuolistunut sosiaalisen kuntoutuksen pykälän ansiosta.

On vaan ruvettu puhumaan ja sosiaalisesta kuntoutuksesta, ryhmiä vaan on tullut lisää ja tehty jotenkin tietosemmin ja tavoitteellisemmin.

Ja sitten se velvoittaa, musta on ihana kun se velvoittaa, saa oikeasti tehdä sosiaalista kuntoutusta kun laki antaa.

Että se ei näy semmosessa arkityössä että mä sitä nyt aktiivisesti ajattelisin.

No se näkyy arjes joka päivä. Ja sitä, että tota tiedostamattaan sitä sosiaalista kuntoututtavaa työtoimintaa harrastettu täällä.

Ja täähän kun me ollaan yhdistys, elikkä tavallaan me ei olla viranomaisstaho, elikkä totta kai me mennään lakien mukaan, mutta ne on enempi sitten kaupungin palveluihin liittyviä, et näin täytyy toimia.

Aikaisemmassa tutkimuksessa nousi esiin se, että pykälän tulo lakiin on eniten näyttäytynyt SOSKU-hankkeen kautta. Tässä haastattelussa enemmän painoarvoa nostettiin nyt aikuissosiaalityöhön sosiaalisen kuntoutuksen toteuttajana kun perustoimeentulotuki on siirtynyt Kelaan.

Saavat tehdä oikeesti sitä työtä, mikä heille kuuluu, että se ei oo vaan sitä etuuskäsittelyä niinku byrokraattista työtä.

Sosku-hankkeen myötä varmasti vahvemmin nousut esiin ja sit sille on tullu tilaa ja tarvetta kun tuo perustoimeentulotuki meni Kelalle, niin sitten on ikään kuin sitä, uudenlaiselle näkökulmalle tilaa.

Tietenkin sitten niinku se mahdollisuus nyt toimeentulotuen siirryttyä tuonne Kelaan pääosin, niin sehän vaikuttaa sitten että tätä, tämmöseen työhön pystytään eri tavalla sitten paneutumaankin.

5 TOIVEET JA IDEAT SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN TOTEUTTAMISEEN SEKÄ KOULUTUKSEN TARVE

Haastateltavilta kysyttiin, miten heidän mielestään sosiaalinen kuntoutus pitäisi toteuttaa heidän omassa työyksikössä ja miten yleisesti ottaen kokonaisuutena Seinäjoen kaupungissa. Omien yksiköiden näkökulmasta toivottiin lisää työntekijöitä, jotta sosiaalista kuntoutusta voidaan toteuttaa. Toivottiin jopa omaa sosiaalisen kuntoutuksen yksikköä, joka selkeyttäisi toimintaa ja toisi sosiaalisen kuntoutuksen palvelun näkyvämmäksi. Myös asiakasosallisuuden lisäämistä ja kokemusasiantuntijoiden hyödyntämistä pidettiin joissain yksiköissä asioina, joihin tulee jatkossa kiinnittää huomio.

Me halutaan Seinäjoelle sosiaalisen kuntoutuksen niikö yksikkö ja tavallaan semmoset ihmiset jotka tekee sitä sosiaalista kuntoutusta koko ajan, että se olis niinkö semmonen tavote, että osana aikuissosiaalityötä on sosiaalisen kuntoutuksen työntekijät samalla tavalla kun mielenterveyskuntoutuksen työntekijät, samalla tavalla kun asumisneuvojat, samalla tavalla kun tuetun asumisen työntekijät.

Osallisuutta lisäämällä ja jotenkin semmonen johtotähti, että kaikkien taidoille on käyttöä.

Mut kun meillä ei vaan oo aikaa eikä resursseja, et se on semmonen haave, haave ollu missä pystyttäis sitten jopa ihan niin kädentaitoihin ja jopa elämänhallinnan muihin taitoihin paneutua enemmän.

Yksi asia mitä tullaan vielä kehittämään ja tavallaan tehostamaan niin tää kokemusasiantuntijatoiminta.

Muutamissa haastattelussa nousi esiin, että yksiköt ovat tyytyväisiä nykyiseen toimintaansa, joten tällä hetkellä muutokselle ei ole tarvetta. Tällaista havaintoa ei

noussut esiin aikaisemmassa tutkimuksessa. Jossain yksikössä todettiin, että sosiaalinen kuntoutus ei sovi heidän tarjoamaan palveluun, joten kehittämisideoita ei näin ollen ollut.

En mä tiedä onko. Siis ideoita tulee ja niitä toteutetaan, että meillä on vapaat kädet toimia, että se tavallansa antaa sen mahdollisuuden. Et hyvä tilanne nyt.

En mä tiedä, se ei ehkä sovi meidän palveluun. Varmaan niinku riittää et me tiedetään ja tunnetaan se taho tosi hyvin, kehen me ohjataan ne.

Enemmän kehitysideoita haastatteluista nousi yleisesti ottaen kaupungille siitä, miten sosiaalinen kuntoutus tulisi järjestää. Vahvana nousi esiin se, että toivottiin jonkinlaista budjettia jolla sosiaalista kuntoutusta voitaisiin myös toteuttaa.

Sosiaalinen kuntoutus on mun mielestä tosi tärkeä asia, siihen pitäisi niinku satsata paljon enemmän.

Että jos jotain haaveita nyt niin totta kai päättäjät sais panostaa vielä enemmän rahaa tollaseen vaihtoehtoiseen ja kehittyvään toimintaan ja siihen pitäis aina saada sellasia ihmisiä, jotka on ihan sydämellä mukana siinä toiminnassa.

Mä toivoisin hartaasti, että sosiaaliseen kuntoutukseen myönnetään joku oma momentti, että niillä on myös rahaa tehdä niitä juttuja. Tyhjästä on paha nyhjästä. Aktivoiminen maksaa ja tekeminen maksaa aina jotain.

Toivottiin, että toimintaa olisi monipuolisemmin ja enemmän. Ja niin kuin jo aikaisemmassa tutkimuksessa toivottiin jonkinlaista matalankynnyksen starttipajaa, tuotiin toive esiin myös tässäkin haastattelussa. Toimintaa kaivattiin myös illoille ja viikonlopuille ja järjestöt koettiin toimijaksi, jonka kanssa pitäisi enemmän tehdä yhteistyötä.

Et joku mopon rassauspaja mihin sä voit mennä sillon kun sulla on voimia mennä sinne ja siellä on ihminen ottaas vastaan. Olis mahdollista niinku saada elämänsyrjästä kiinni ja saada niitä osallisuuden kokemuksia.

Jos me lähetään siitä, että pitää lisääntyä nää palvelut, lisääntyä kuntouttava työtoiminta, pitää lisääntyä sosiaalinen kuntoutus, niin siellä pitää olla sisällä valikoimaa mistä ihmiset pääsee valitsemaan. Kyllä ne lähtee palveluihin ja juttuihin mukaan kunhan ne pääsee itse katosmaan, mihin ne lähtee.

Tempaukset ja muut on hyviä, että ihmiset lähtee ja kokeilee ja kuuluu niinku johonkin.

Toi Sosku-hanke on tehnyt todella hyvää työtä, että sellanen toive, että ne mitä ne on saanu aikaan, että siitä jatkettais kun toi hanke loppuu.

Haastateltavilta paikoilta myös kysyttiin, että tarvitaanko sosiaalisesta kuntoutuksesta lisätietoa tai koulutusta. Osa paikoista koki, että koulutus on aina hyvästä ja osa paikoista koki, että Sosku-hankkeen kautta koulutuksia on ollut riittävästi, joten tällä hetkellä tarvetta ei ole. Edelleen kuitenkin koetaan, että sosiaalisen kuntoutuksen käsite on hankalasti hahmotettavissa ja jonkinlaista selkeämpää määrittelyä sille toivottaisiin.

Kyllä, ei kai sitä koskaan liikaa oo.

Varmaan tällä hetkellä ok, mutta tulevaisuudessa aivan varmasti.

Verrattuna aikaisempaan tutkimukseen näistä haastattelusta nousi vähemmän kehitysideoita sille, miten sosiaalinen kuntoutus tulisi toteuttaa. Ennemmin nousi esiin se, että pidettiin hyvänä sitä, mitä nyt jo tehdään ja painotettiin sitä että

olemassa olevat palvelut jatkuisi ja SOSKU-hankkeen kautta luodut ja kokeilut toiminnan jäisi pysyviksi toiminnoiksi.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

6 MITEN SOSKU-HANKE ON EDESAUTTANUT SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN MÄÄRITTELYSSÄ, TOIMINNAN HAHMOTTAMISESSA JA TOTEUTUKSESSA?

Suurimmassa osassa haastatteluja koettiin, että SOSKU-hanke on edesauttanut hyvin sosiaalisen kuntoutuksen käsitteen määrittelyssä, toiminnan hahmottamisessa ja toteutuksessa. Koettiin, että ilman SOSKU-hanketta sosiaalisen kuntoutuksen tila ei olisi näin kehittynyt Seinäjoella. Konkreettista työtä asiakkaitten kanssa ja eri koulutuksia on pidetty hyvänä asiana. Koulutuksista eniten hyvää palautetta sai voimavara- ja ratkaisukeskeiset koulutukset sekä syksyn 2017 kolmen iltapäivän mittainen koulutuskokonaisuus sosiaalisesta kuntoutuksesta. Koulutuskokonaisuudelle koettiin olevan tarvetta ja koettiin, että se edesauttoi käsitteen määrittelyssä ja toiminnan hahmottamisessa; mitä sosiaalinen kuntoutus on konkreettisesti.

Se toi kivijalan sille lainsäädännölle

Ei me oltais täs, eikä meil olis hyvin näin asiat jossei Sosku-hanketta olis ollu. Se olis epämääräinen ameeba, mitä sitten niinku yritettäis tehdä ja eikä tiedettäis missä sen kolo on ja mihin se kuuluis.

On erittäin hyvin, täydet pisteet, kuus kautta viis.

No mun mielestä ainakin tuntuu, että se on antanut nyt nimen sille toiminnalle.

On, ehdottomasti. Erittäin hyvä oli se koulutussarja, mikä alkoi.

Pitänyt sen ydin kysymyksen niinku kokoajan siinä huulilla. On ollut koulutusta, keskustelua, palavereita ja muuta. Samalla kun ovat toteuttaneet, on muutenkin pyrkinyt sitä paikallista ymmärrystä lisää.

Ne on tehny sitä konkreettista työtä asiakkaitten kanssa ja on pidetty palavereja ja keskusteltu siitä ja se on selkeyttänyt kyllä, että on

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

pysähtynyt ajattelemaan mitä se on sun työssä ja on ollu niitä yksilöasiakkaita ja on todella vaikuttanut.

Ratkes-koulutukset Sosku-hankkeen kautta on tullut, mikä on sitten taas koko kenttää niinku auttaneet todella paljon et puhutaan niinku samaa kieltä.

No muun muassa nää koulutukset on ollu ainakin tosi tärkeitä, ainakin mulle henk. koht. Ne on jäsentänyt ja konkretisoitunut.

Muutamassa haastattelussa koettiin, ettei SOSKU-hanke ole juurikaan auttanut käsitteen määrittelyssä. Nämä ovat olleet yksiköitä, joiden kanssa ei juurikaan tiivistä yhteistyötä ole ollut tai joissa työntekijät ovat vaihtuneet.

Ja sitä, että hanke on ollut, vaikka me ollaan tiedetty siitä, niin jotenkin tuntuu, että se on toiminut siellä jotenkin omanaan enemmän, et jotenkin olis toivonut sitä, että se olis niinku jalkautunut ja tullut lähemmäksi muita toimijoita enemmän.

No eipä juurikaan.

No tietonen kyllä että on erilaisia ryhmiä ja on jonkun verran tehnyt yhteistyötäkin mutta jotenkin se niinku ei kauheen näkyväksi ole tullut.

7 POHDINTA

Sosionomi (AMK) – opiskelijoiden ensimmäinen tutkimus toteutettiin ajalla 12/2015-2/2016 ja toinen tutkimus ajalla 11/2017-1/2018, joten tutkimusten välissä oli aikaa kulunut noin kaksi vuotta. Oli hieno huomata, kuinka haastatteluista nousi selvästi esiin se, että SOSKU-hankkeen ansioista sosiaalinen kuntoutus on saanut lihaa luiden ympärille näiden kahden vuoden aikana ja yhteistä ymmärrystä on saatu luotua sille, mitä sosiaalinen kuntoutus tarkoittaa ja mitä palveluita se pitää sisällään sekä kuka sitä toteuttaa. Niin kuin yhdessä haastattelussa kuvattiin, että ilman SOSKU-hanketta sosiaalinen kuntoutus olisi epämääräinen ameeba.

Oli todella mielenkiintoista ja antoisaa verrata nykyistä tutkimusta aikaisempaan tutkimukseen ja varsinkin aikaisemman tutkimuksen kohtaa viisi: Toiveet ja ideat sosiaalisen kuntoutuksen toteuttamiseen. Siellä nostettiin esiin muun muassa se, että toivottiin SOSKU-hankkeen kautta pysyvää rakennetta sosiaaliselle kuntoutukselle ja sitä kautta lisää resursseja. Toivottiin myös, että SOSKU-hanke jäisi pysyväksi palveluksi mutta toisaalta taas toivottiin sitä, että perustoimeentulotuen Kela siirron myötä sosiaalitoimen työnkuva muuttuisi ja että sosiaalinen kuntoutus tulisi osaksi aikuissosiaalityön toteuttamia palveluita.

On ilo huomata, että nämä aikaisemmassa tutkimuksessa nousseet toiveet ovat osaltaan jo toteutuneet ja osaltaan tulevat vielä toteutumaan. Sosiaalihuoltolain myötä on jo luotu perusta sille, että sosiaalinen kuntoutus on toimintaa, jota tulee toteuttaa. SOSKU-hankkeen kautta tämä asia on vahvistunut ja hankkeen päätyttyä sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalinen kuntoutus juurtuu osaksi Seinäjoen kaupungin aikuissosiaalityön palveluita. Sosiaalinen kuntoutus on määritelty aikuissosiaalityön yhdeksi keskeisimmistä tehtävistä. Lisäresursseja hankkeen kautta

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

ei ole tulossa, mutta SOSKU-hankkeen kautta sosiaalisen kuntoutuksen osaaminen on vahvistunut, jolloin nykyisillä resursseilla pystytään kuitenkin vastaamaan paremmin tarpeeseen kuin esimerkiksi muutama vuosi sitten.

Aikaisemmassa tutkimuksessa toivottiin myös, että olisi joku sellainen paikka, joka ottaisi kokonaisuutena asiakkaan tilanteen haltuun ja toimisi yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyössä laadittaisiin asiakkaalle yksi suunnitelma, jota kukin toimija noudattaisi. Tämä toive pitää hyvin sisällään sen, mitä sosiaalisen kuntoutuksen yksilövalmennus pitää sisällään ja mikä sen lähtökohta on. Äärimmäisen tärkeänä hankkeen yksilövalmennuksessa on pidetty tätä ajatusta, että kun asiakas tulee hankkeeseen, kartoitetaan hänen muut palvelut ja tehdään yhteistä suunnitelmaa. Tällöin kaikki tahot tietävät, mitä kukakin tekee ja että mennään samaan suuntaan, vedetään yhtä köyttä. Tärkeää on muistaa sopia, kuka on asiakkaan omatyöntekijä / kenellä on prosessivastuu asiakkaan tilanteesta. Tällainen toimintatapa hyödyttää niin työntekijöitä kuin myös tietenkin asiakastakin. Tämä on myös kirjattu sosiaalisen kuntoutuksen prosessimallinnukseen, joka toimii pohjana sille, miten sosiaalista kuntoutusta aikuissosiaalityössä toteutetaan.

Aikaisemmassa sekä tässä nykyisessäkin tutkimuksessa nousi esiin se, että toivottiin uusia, erilaisia ja monipuolisia palveluita sosiaalisen kuntoutuksen viitekehityksessä. Hankkeen aikana on kokeiltu erilaisia ryhmiä eri yhteistyötahojen kanssa ja näistä ainakin Bänditoiminta Kombi juurtuu pysyväksi toiminnaksi aikuissosiaalityöhön. Tekemistä arkeen- ryhmät ovat olleet myös suosittuja ja se tulee myös juurtumaan aikuissosiaalityöhön pienin muutoksin. Nykyisessä tutkimuksessa nousi kivasti esiin se, että yhteistyötä kuvattiin enemmän myös siltä kannalta, että mitä ryhmiä ja tempauspäiviä toteutetaan yhteistyössä, kun aikaisemmassa tutkimuksessa yhteistyötä kuvattiin vain enemmän siltä osin, mitä se on yksittäisten asiakkaitten

kanssa. Toivotaan, että jatkossa yhteistyötä tehdään laajasti eri toimijoiden kanssa ja että tullaan rohkeasti pois seiltä omalta hiekkalaatikolta. Vaikka nykyisessä tutkimuksessa tuli toivetta myös sille, että Seinäjoella olisi erillinen yksikkö sosiaaliselle kuntoutukselle, niin tällaista ei ainakaan näillä näkymin ole tulossa. Siinä taustalla on osin se ajatus, että sosiaalista kuntoutusta toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja siinä on osaltaan myös sen vahvuuskin.

Hankkeen päätyttyä tulee kiinnittää huomio sosiaalisen kuntoutuksen toimintojen monipuolisuuteen. Esimerkiksi matalankynnyksen toimintoja on vielä suhteellisen vähän. Tarvittaisiin sellaisia toimintoja tai tiloja, jotka olisivat kaikille avoimia ja jotka ei leimaisi ketään. Siellä voisi olla ohjattua toimintaa ja sinne saisi tulla kun siltä tuntuu. Yksi hyvä esimerkki on kerran kuukaudessa järjestettävä Hävikki-iltapala, joka on kaikille avoin. Tapahtumaa koordinoi Seinäjoen seurakunta ja sitä toteutetaan yhteistyössä etsivä nuorisotyön, Yhteinen keittiö-hankkeen sekä aikuissosiaalityön kanssa. Tapahtumasta saa lisätietoa esimerkiksi Seinäjoen Seurakunnan Nuoret Aikuiset Facebook-sivuilta.

Seinäjoen SOSKU-osahanke on ollut äärimmäisen tärkeässä asemassa siinä, miten sosiaalinen kuntoutus on kehittynyt Seinäjoella. SOSKU-hanke on laittanut kehityksen alulle ja hankeaikana luonut sille sisältöjä ja suuntaviivoja, miten se ymmärretään ja miten sitä pitäisi toteuttaa. Jatkoa ajatellen Seinäjoella on myös hyvä tilanne hankkeen päätyttyä toiminnan juurtumisen ja levittämisen kannalta. Etelä-Pohjanmaan monialaisen yhteispalvelun (TYP) alla on käynnistynyt Osmo-hanke (osallisuutta moniammatillisesti), joka toimii koko maakunnan alueella. Osmo-hanke jatkaa osaltaan sosiaalisen kuntoutuksen kehittämistä siihen, mihin SOSKU-hanke on jäänyt ja vie tietoa myös maakuntiin. Seinäjoen SOSKU-osahankkeen projektityöntekijä Merja Paulasaari siirtyy 1.3.2018 alkaen projektityöntekijäksi Osmo-

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

hankkeeseen, jonka kautta varmistetaan SOSKU-hankkeessa luotujen hyvien käytäntöjen juurtuminen ja levittäminen. Seinäjoen SOSKU-osahankkeen projektikoordinaattori Jaana Lemmetti siirtyy 1.4.2018 alkaen Seinäjoen kaupungin aikuissosiaalityöhön sosiaaliohjaajaksi, jossa sosiaalisen kuntoutuksen kehittäminen jatkuu osana aikuissosiaalityön peruspalveluita.

Näiden tutkimusten perusteella Seinäjoen SOSKU-osahanke on onnistunut tavoitteissaan. Sosiaalisen kuntoutuksen toimintakenttä ja sen tarjoamat palvelumahdollisuudet ovat selkeytyneet Seinäjoella. Lisäksi on syntynyt yhteinen ymmärrys sosiaalisen kuntoutuksen käsitteelle, vaikkakin se on edelleen hieman leveä ja lavea. Sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallinen kehittämishanke (SOSKU) jatkaa kehittämistyötään muutamien osahankkeiden kanssa 31.12.2018 saakka, joten sosiaalisen kuntoutuksen valtakunnallinen kehittäminen jatkuu edelleen ja sitä kautta saadaan varmasti myös selkeyttä vielä käsitteeseenkin.

Seinäjoen SOSKU-osahanke kiittää Sosionomi (AMK)- opiskelijoita sekä kaikkia yksiköitä, jotka osallistuivat haastatteluihin, kiitos!

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

LÄHTEET

Hinkka, T., Koivisto, J. & Haverinen, R. 2006. Kartoittava kirjallisuuskatsaus sosiaalisen kuntoutuksen työmuodoista ja niiden vaikutuksista. Helsinki. Stakesin raportteja 12/2006.

L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki.

Sosiaalisen kuntoutuksen nykytilan selvittely Seinäjoen kaupungissa eri toimijoiden näkemysten perusteella. 2016.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

